

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของโครงการ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างเป็นแบบแผน ช่วยให้คิดวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถ่องแท้ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง นับว่า คณิตศาสตร์มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ครูผู้สอนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิด มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ได้ โดยการปรับวิธีการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทางการคิดมากที่สุด ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิด การใช้คำถามที่ท้าทายเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถต่างๆ สามารถใช้ความรู้ ทักษะ ไปใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การที่จะทำให้การเรียนคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จนั้น ควรที่จะมีการแสวงหาความคิดใหม่ๆ หรือนำความคิดใหม่ๆ มาผสมผสานกับเทคโนโลยี เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถสูงสุด จะเห็นว่า โปรแกรม The Geometer's Sketchpad เป็นโปรแกรมหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากโปรแกรม The Geometer's Sketchpad สามารถนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถนำมาสำรวจ วิเคราะห์เนื้อหาต่างๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ผลงานได้

ความสามารถในการหาแบบรูปหรือรูปทั่วไปเป็นศักยภาพหนึ่งทางคณิตศาสตร์ที่จะฝึกผู้เรียนให้เป็นคนช่างสังเกต มองความสัมพันธ์ของสิ่งที่สังเกตได้ ค้นหาลักษณะร่วม ลักษณะต่าง จนสรุปได้เป็นกฎเกณฑ์การหาแบบรูปแบบมักไม่ตายตัว สามารถคิดได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ จินตนาการ ความรู้พื้นฐานและการคิดของผู้เรียน การที่เราสามารถค้นหาแบบรูป (pattern) ได้ อาจจะนำไปสู่การค้นพบที่น่าสนใจและสามารถนำไปประยุกต์เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ในเรื่องของลำดับ (Sequence) คือ เซตที่เป็นสมาชิกของเรนจ์ของฟังก์ชันที่มีโดเมนเป็นจำนวนนับที่เรียงกันจากน้อยไปมาก หรือแทนด้วย $f(1), f(2), f(3), \dots, f(n), \dots$ หรือ $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n, \dots$ ซึ่งเรียกว่าพจน์ของลำดับ จะเรียก a_1 ว่าพจน์ที่ 1 เรียก a_2 ว่าพจน์ที่ 2 เรียก a_3 ว่าพจน์ที่ 3 เรียก a_4 ว่าพจน์ที่ 4 เรียก a_n ว่าพจน์ที่ n หรือพจน์ทั่วไป ในการหาพจน์ทั่วไปของลำดับจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง a_n กับ n แล้วจึงสรุปเป็นกฎเกณฑ์ ซึ่งถ้าผู้เรียนมีทักษะในการพิจารณาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จะทำให้สามารถหาพจน์ทั่วไปได้ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด รู้จักการแก้ปัญหาและรู้จักการนำไปใช้ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนเป็นอย่างดี ดังนั้นเราจะเห็นว่า การหาพจน์ทั่วไปของลำดับ มีความสำคัญในการเรียนเรื่องลำดับเป็นอย่างมาก

คณะผู้จัดทำโครงการคณิตศาสตร์ได้ศึกษาเรื่องการหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต ทำให้สนใจปัญหาเกี่ยวกับการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมด้านเท่าหรือรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่เกิดจากการย่อรูปต้นแบบโดยย่อด้านของรูปลงไปเรื่อยๆในอัตราส่วน 1:2 คณะผู้จัดทำได้ใช้แนวคิดในการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่เกิดขึ้นและได้ใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ช่วยในการสำรวจ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นและเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่ รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้ โดยอาศัยความรู้เรื่องลำดับเรขาคณิตเข้ามาประยุกต์ใช้ ทำให้การหาพื้นที่รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดให้ง่ายขึ้น สะดวกในการนำไปใช้ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์
- 2.2 เพื่อศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

3. เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์

- 3.1 การหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต
- 3.2 ลำดับเรขาคณิต (Geometric Sequence)
- 3.3 การหาพื้นที่โดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

4. สมมติฐาน

เมื่อศึกษาแล้วสามารถหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตและสามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

5. ขอบเขตการศึกษา

- 5.1 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์
- 5.2 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ

5.3 ศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

5.4 สถานที่ศึกษา โรงเรียนรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

5.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา วันที่ 20 มิถุนายน 2555 - 31 สิงหาคม 2555

6. วิธีการดำเนินงาน

6.1 รวบรวมจำนวนสมาชิก 3 คน เพื่อจัดตั้งกลุ่ม eworkงานคณิตศาสตร์ และประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำโครงการ ระหว่างคณะผู้จัดทำโครงการกับครูที่ปรึกษา

6.2 วางแผนการดำเนินงานและกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

6.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ของรูปเรขาคณิต ลำดับเรขาคณิต โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ตลอดจนเนื้อหาอื่น ๆ เกี่ยวกับการทำโครงการ

6.4 จัดทำเค้าโครงโครงการและนำเสนอครูที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอคำแนะนำและรับฟังข้อเสนอแนะ

6.5 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตและสามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

6.6 สรุปผลการดำเนินงาน ประชุมอภิปรายปัญหาต่างๆ และให้ข้อเสนอแนะ

6.7 จัดทำรายงานและแผนผังโครงการคณิตศาสตร์

6.8 นำเสนอโครงการคณิตศาสตร์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตโดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์และการสำรวจโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

7.2 ทำให้สามารถสรุปสูตรการหาพื้นที่รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

7.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

7.4 เพื่อฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทำโครงการคณิตศาสตร์ในครั้งนี้ จะกล่าวถึงหัวข้อต่างๆ ดังนี้

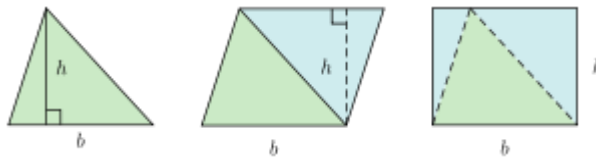
1. พื้นที่ของรูปเรขาคณิต
2. ลำดับเรขาคณิต (Geometric Sequence)
3. โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

1. พื้นที่ของรูปเรขาคณิต

พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม สามารถแสดงได้เป็นครึ่งหนึ่งของพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน ซึ่งมีความยาวฐานกับความสูงที่เท่ากัน

การคำนวณพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมเป็นปัญหาพื้นฐานที่มักจะพบในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน สูตรที่ง่ายและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดคือ

$$s = \frac{1}{2}bh$$

รูปภาพที่ 1 แสดงรูปสามเหลี่ยม

เมื่อ s หมายถึงพื้นที่ b คือความยาวของฐาน และ h คือความสูงหรือส่วนสูงของรูปสามเหลี่ยม คำว่าฐานในที่นี้สามารถหมายถึงด้านในด้านหนึ่งของรูปสามเหลี่ยม และส่วนสูงคือระยะที่วัดจากมุมที่อยู่ตรงข้ามด้านนั้นตั้งฉากไปยังฐาน

ใช้สูตรของเฮรอน

อีกวิธีที่ใช้คำนวณ s ได้คือใช้สูตรของเฮรอน

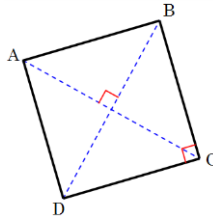
$$s = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$$

เมื่อ $s = (a+b+c)/2$ คือครึ่งหนึ่งของเส้นรอบรูปของรูปสามเหลี่ยม

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส คือ รูปหลายเหลี่ยมที่มีด้านสี่ด้าน ด้านทุกด้านยาวเท่ากัน และมุมภายในทุกมุมมีขนาดเท่ากัน ทำให้มุมแต่ละมุมเป็นมุมฉาก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสามารถจัดได้ว่าเป็น รูปสี่เหลี่ยมปกติ, รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก, รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน, รูปสี่เหลี่ยมรูปว่าว, รูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน และ รูปสี่เหลี่ยมคางหมูหน้าจั่ว

เส้นทแยงมุมของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีความยาวเท่ากันและตัดกันเป็นมุมฉากที่จุดกึ่งกลาง ถ้าเส้นทแยงมุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีความยาวเท่ากัน แสดงว่ารูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนนั้นจะต้องเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีความยาวด้านละ a หน่วย เท่ากับ $a \times a = a^2$ ตารางหน่วย และเส้นรอบรูปจะยาวเท่ากับ $4a$ หน่วย

รูปภาพที่ 2 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

2. ลำดับเรขาคณิต (Geometric Sequence)

ลำดับ (Sequence) คือ ฟังก์ชันที่มีโดเมนเป็นจำนวนเต็มบวก n ตัวแรก
หรือ ลำดับ คือ ฟังก์ชันที่มีโดเมนเป็นจำนวนเต็มบวก

โดย ลำดับจำกัด เป็นลำดับที่มีโดเมนของฟังก์ชันเป็น $\{1, 2, 3, \dots, n\}$ คือ $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$

ลำดับอนันต์ เป็นลำดับที่มีโดเมนของฟังก์ชันเป็น $\{1, 2, 3, \dots\}$ คือ $a_1, a_2, a_3, \dots$
ซึ่งเขียนแทนด้วย

$$\left. \begin{array}{l} f(1), f(2), f(3), \dots, f(n), \dots \\ a_1, a_2, a_3, \dots, a_n, \dots \end{array} \right\} \text{ เรียกว่าพจน์ของลำดับ}$$

เรียก a_1 ว่าพจน์ที่ 1

เรียก a_2 ว่าพจน์ที่ 2

เรียก a_3 ว่าพจน์ที่ 3

เรียก a_4 ว่าพจน์ที่ 4

⋮

เรียก a_n ว่าพจน์ที่ n หรือพจน์ทั่วไป

ลำดับเรขาคณิต คือ ลำดับที่มีอัตราส่วนของพจน์ที่ $n+1$ ต่อพจน์ที่ n หรือพจน์หลังต่อพจน์หน้าที่อยู่ติดกันมีค่าคงที่ ค่าคงที่นี้เรียกว่า อัตราส่วนร่วม (Common Ratio)

การหาพจน์ที่ n หรือพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต

จากลำดับเรขาคณิต $2, 10, 50, 250, \dots$ พิจารณาความสัมพันธ์ของพจน์ต่าง ๆ กับพจน์ที่ 1 และอัตราส่วนร่วม (r) ดังนี้

$$a_1 = 2$$

$$a_2 = 10 = 2(5)^1 = 2(5)^{2-1}$$

$$a_3 = 50 = 2(5)^2 = 2(5)^{3-1}$$

$$a_4 = 250 = 2(5)^3 = 2(5)^{4-1}$$

⋮

$$a_n = 2(5)^{n-1}$$

ถ้าให้ $r = 5$, $a_1 = 2$ จะได้ $a_n = a_1(r)^{n-1}$

∴ สูตรการหาพจน์ที่ n (a_n) หรือพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต คือ

$$a_n = a_1 r^{n-1}$$

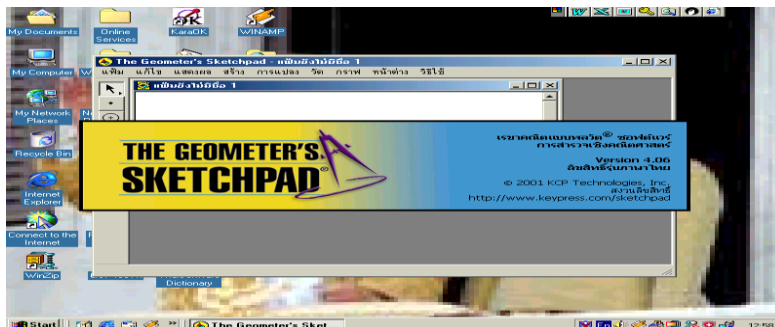
เมื่อ a_n เป็นพจน์ที่ n , r เป็นอัตราส่วนร่วม, a_1 เป็นพจน์ที่ 1

3. โปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP)

โปรแกรม The Geometer's Sketchpad หมายถึง ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนคณิตศาสตร์ โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างตัวแบบคณิตศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเชิงเรขาคณิต ตลอดจนถึงการแสดงการเคลื่อนไหวของรูปทรงเรขาคณิตแบบต่างๆ ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนสามารถวัด ตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ให้ผลที่แน่นอนกว่า และส่งผลในทางบวกให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ และช่วยในการสรุปเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาด้านคณิตศาสตร์ ต่าง ๆ

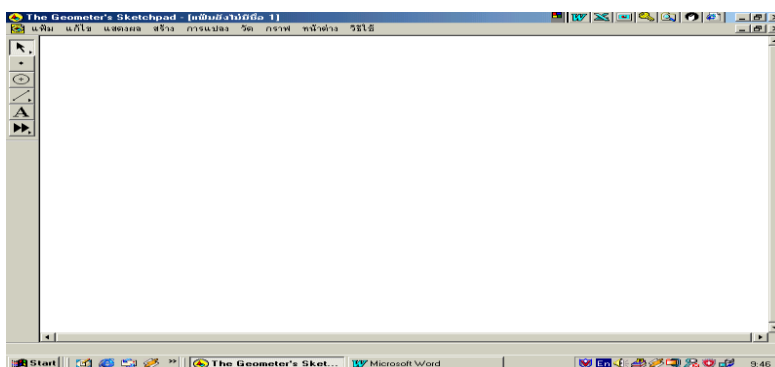
คำแนะนำการใช้ โปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP)

เมื่อเปิดโปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP) จะเห็นคำว่า "The Geometer's Sketchpad" อยู่กึ่งกลางหน้าต่าง GSP คลิกหนึ่งครั้งเพื่อลบกล่อง คำว่า "The Geometer's Sketchpad"

รูปภาพที่ 3 แสดงหน้าต่างโปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP)

หน้าต่าง GSP จะปรากฏดังรูป ประกอบด้วยแถบเมนู ลดขนาดหน้าต่างจอ ขยายหน้าต่างจอ คำสั่งปิด แบบร่าง แถบเลื่อน กล้องเครื่องมือจะอยู่ทางด้านซ้ายของแบบร่าง และสามารถดำเนินการใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad (GSP) ได้ตามที่ต้องการ

รูปภาพที่ 4 แสดงแถบเครื่องมือคำสั่งและเมนูต่างๆของ โปรแกรม GSP

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานและเครื่องมือในการคำนวณ

กลุ่มผู้จัดทำโครงการคณิตศาสตร์จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินงานและเครื่องมือที่ใช้ในการคำนวณดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการคำนวณทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นวางแผนการทำงาน
3. ขั้นลงมือปฏิบัติการ
4. ขั้นสรุปรายงานผล

1. ขั้นเตรียมการ

1) คณะผู้จัดทำโครงการประกอบด้วยสมาชิก 3 คน คือ นายอรรถพล มีสัตย์, นางสาวภารดี จันทร์ทะพันธ์ และนางสาววิรดา จันทร์ทะพันธ์ ได้ศึกษาขั้นตอนการจัดทำโครงการคณิตศาสตร์จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2) คณะผู้จัดทำเลือกหัวข้อโครงการที่ตนเองสนใจและนำเสนอต่อครูที่ปรึกษาโครงการ

3) คณะผู้จัดทำโครงการและครูที่ปรึกษาโครงการ ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อโครงการที่จะจัดทำและได้ข้อสรุปว่าจะจัดทำโครงการเรื่อง “ลำดับเรขาคณิตพิชิตพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่าและสี่เหลี่ยมจัตุรัส (Overcoming of the Triangle and Square Area by using Geometric Sequence)”

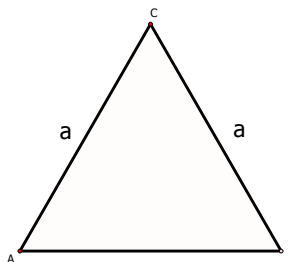
2. ขั้นวางแผนการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ ลำดับเรขาคณิต การหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต เป็นต้น

2) ศึกษาเรื่อง การใช้ โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ

1) หาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากรูปที่กำหนดให้ $\triangle ABC$ ความยาวของด้านยาวด้านละ a หน่วย

รูปภาพที่ 5 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากสูตรของเฮรอน

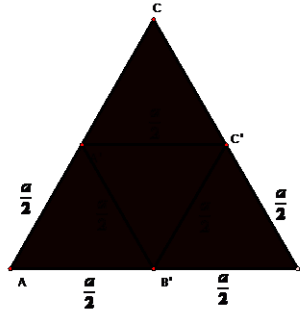
$$\text{พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า} = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)} \quad \text{เมื่อ } s = \frac{a+b+c}{2}$$

พื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1

$$\begin{aligned} A_1 &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{3a}{2} - a \right) \left(\frac{3a}{2} - a \right) \left(\frac{3a}{2} - a \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{3a-2a}{2} \right) \left(\frac{3a-2a}{2} \right) \left(\frac{3a-2a}{2} \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{a}{2} \right) \left(\frac{a}{2} \right) \left(\frac{a}{2} \right)} = \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{a}{2} \right)^3} \\ &= \sqrt{\frac{3a^4}{2^4}} = \sqrt{\frac{3(a^2)^2}{(2^2)^2}} = \frac{\sqrt{3}a^2}{2^2} \\ A_1 &= \frac{\sqrt{3}a^2}{4} \end{aligned}$$

ดังนั้นพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1 เท่ากับ $\frac{\sqrt{3}a^2}{4}$ ตารางหน่วย

2) ดำเนินการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 2 โดยย่อด้านของสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1 ลงในอัตราส่วน 1:2 ดังรูปที่กำหนดให้

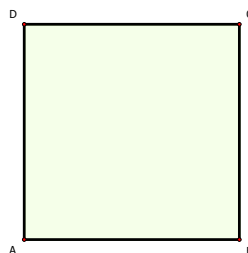

รูปภาพที่ 6 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าซ้อนกัน 2 รูป

3) ดำเนินการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าอีก 2 ครั้ง โดยการย่อด้านของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่อยู่ภายในลงไปเรื่อยๆ ในอัตราส่วน 1:2

4) รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปหาสูตรการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n โดยใช้ความรู้เรื่องลำดับเรขาคณิต

5) หาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากรูปที่กำหนดให้ $\square ABCD$ ความยาวของด้านยาวด้านละ a หน่วย

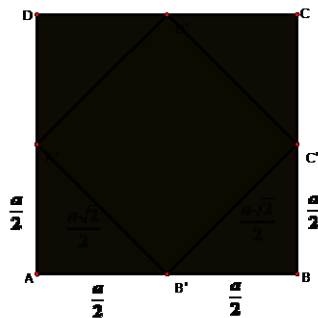

รูปภาพที่ 7 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 1 (A_1) = a^2 ตารางหน่วย

6) ดำเนินการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 2 โดยย่อด้านของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 1 ลงในอัตราส่วน 1:2 ดังรูปที่กำหนดให้

รูปภาพที่ 8 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน 2 รูป

7) ดำเนินการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสอีก 2 ครั้ง โดยการย่อด้านของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่อยู่ภายในลงไปเรื่อยๆ ในอัตราส่วน 1:2

8) รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปหาสูตรการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n โดยใช้ความรู้เรื่องลำดับเรขาคณิต

9) สืบหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยใช้ โปรแกรม The Geometer's Sketchpad นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อสรุปหาสูตรการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n โดยใช้ความรู้เรื่องลำดับเรขาคณิต

4. ขั้นสรุปรายงานผล

- 1) ประชุมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละคนในการเขียนรายงาน โครงการงาน
- 2) ดำเนินการจัดทำโครงการฉบับร่าง
- 3) นำเสนอรายงานการจัดทำโครงการฉบับร่างให้ครูที่ปรึกษาโครงการตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ
- 4) แก้ไข ปรับปรุงรายงาน ตามที่ครูที่ปรึกษาโครงการได้ให้ข้อเสนอแนะ
- 5) จัดทำรูปเล่มโครงการคณิตศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ ตรวจสอบพิสูจน์ อักษร และการเรียบเรียงเนื้อหา
- 6) เสนอรายงานโครงการคณิตศาสตร์ฉบับสมบูรณ์ต่อครูที่ปรึกษาโครงการ ตรวจสอบรับรองและเผยแพร่โครงการต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการคำนวณทางคณิตศาสตร์

1. สูตรการคำนวณหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต
2. การใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำโครงการงานคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เรขาคณิตพีชคณิตพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่าและสี่เหลี่ยมจัตุรัส (Overcoming of the Triangle and Square Area by using Geometric Sequence) ได้ทำการศึกษาแยกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนด โดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

ส่วนที่ 2 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ

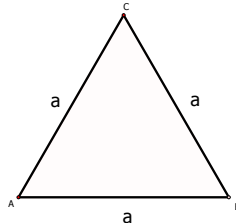
ส่วนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

ส่วนที่ 1 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนด โดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

1. การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

1.1 การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากรูปที่กำหนดให้ $\triangle ABC$ ความยาวของด้านยาว ด้านละ a หน่วย

รูปภาพที่ 9 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากสูตรของเฮรอน

พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า = $\sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$ เมื่อ $s = \frac{a+b+c}{2}$

การหาพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1

$$\begin{aligned} A_1 &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{3a}{2} - a \right) \left(\frac{3a}{2} - a \right) \left(\frac{3a}{2} - a \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{3a-2a}{2} \right) \left(\frac{3a-2a}{2} \right) \left(\frac{3a-2a}{2} \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{a}{2} \right) \left(\frac{a}{2} \right) \left(\frac{a}{2} \right)} = \sqrt{\frac{3a}{2} \left(\frac{a}{2} \right)^3} \end{aligned}$$

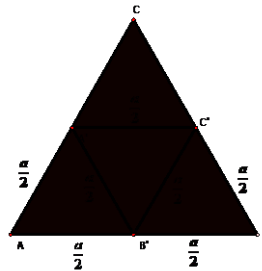
$$= \sqrt{\frac{3a^4}{2^4}} = \sqrt{\frac{3(a^2)^2}{(2^2)^2}} = \frac{\sqrt{3}a^2}{2^2}$$

$$A_1 = \frac{\sqrt{3}a^2}{4}$$

ดังนั้นพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1 เท่ากับ $\frac{\sqrt{3}a^2}{4}$ ตารางหน่วย

1.2 การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 2

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากรูปที่กำหนดให้ $\triangle A'B'C'$ ความยาวของด้านยาวด้านละ $\frac{a}{2}$ หน่วย

รูปภาพที่ 10 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าซ้อนกัน 2 รูป

จากสูตรของเฮรอน พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า = $\sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$

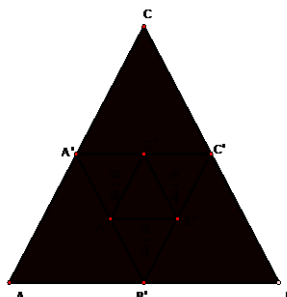
เมื่อ $s = \frac{a+b+c}{2}$ จากรูปจะได้ $s = \frac{\frac{a}{2} + \frac{a}{2} + \frac{a}{2}}{2} = \frac{3a}{2} = \frac{3a}{2} \cdot \frac{1}{2} = \frac{3a}{4}$

$$\begin{aligned} \text{พื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 2 } (A_2) &= \sqrt{\frac{3a}{4} \left(\frac{3a}{4} - \frac{a}{2} \right) \left(\frac{3a}{4} - \frac{a}{2} \right) \left(\frac{3a}{4} - \frac{a}{2} \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{4} \left(\frac{3a-2a}{4} \right) \left(\frac{3a-2a}{4} \right) \left(\frac{3a-2a}{4} \right)} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{4} \left(\frac{a}{4} \right)^3} = \sqrt{\frac{3a^4}{4^4}} = \sqrt{\frac{3(a^2)^2}{(4^2)^2}} \\ &= \frac{\sqrt{3}a^2}{4^2} \\ A_2 &= \frac{\sqrt{3}a^2}{16} \end{aligned}$$

ดังนั้นพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 2 เท่ากับ $\frac{\sqrt{3}a^2}{16}$ ตารางหน่วย

1.3 การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 3

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากรูปที่กำหนดให้ $\triangle A''B''C''$ ความยาวของด้านยาวด้านละ $\frac{a}{4}$ หน่วย

รูปภาพที่ 11 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าซ้อนกัน 3 รูป

จากสูตรของเฮรอน พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า = $\sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$

$$\text{เมื่อ } s = \frac{a+b+c}{2} \text{ จากรูปจะได้ } s = \frac{\frac{a}{4} + \frac{a}{4} + \frac{a}{4}}{2} = \frac{3a}{4} = \frac{3a}{4} \cdot \frac{1}{2} = \frac{3a}{8}$$

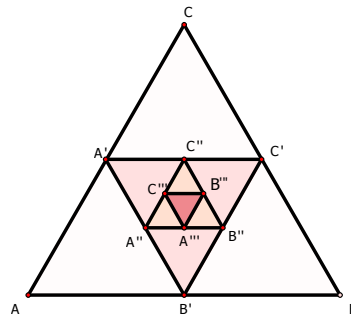
$$\begin{aligned} \text{พื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 3 } (A_3) &= \sqrt{\frac{3a}{8} \left(\frac{3a}{8} - \frac{a}{4} \right)^3} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{8} \left(\frac{3a}{8} - \frac{2a}{8} \right)^3} = \sqrt{\frac{3a}{8} \left(\frac{a}{8} \right)^3} = \sqrt{\frac{3a^4}{8^4}} \\ &= \sqrt{\frac{3(a^2)^2}{(8^2)^2}} = \frac{\sqrt{3}a^2}{8^2} \\ A_3 &= \frac{\sqrt{3}a^2}{64} \end{aligned}$$

ดังนั้นพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 3 เท่ากับ $\frac{\sqrt{3}a^2}{64}$ ตารางหน่วย

1.4 การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 4

การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า จากรูปที่กำหนดให้ $\triangle A''B''C''$ ความยาวของด้านยาว

ด้านละ $\frac{a}{8}$ หน่วย

รูปภาพที่ 12 แสดงรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าซ้อนกัน 4 รูป

จากสูตรของเฮรอน พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า = $\sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$

$$\text{เมื่อ } s = \frac{a+b+c}{2} \text{ จากรูปจะได้ } s = \frac{\frac{a}{8} + \frac{a}{8} + \frac{a}{8}}{2} = \frac{3a}{8} = \frac{3a}{8} \cdot \frac{1}{2} = \frac{3a}{16}$$

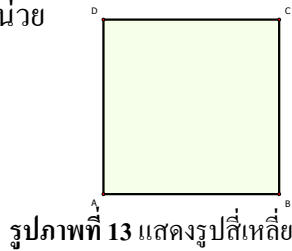
$$\begin{aligned} \text{พื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 4 } (A_4) &= \sqrt{\frac{3a}{16} \left(\frac{3a}{16} - \frac{a}{8} \right)^3} \\ &= \sqrt{\frac{3a}{16} \left(\frac{a}{16} \right)^3} = \sqrt{\frac{3a^4}{16^4}} = \sqrt{\frac{3(a^2)^2}{(16^2)^2}} \\ &= \frac{\sqrt{3}a^2}{16^2} \\ A_4 &= \frac{\sqrt{3}a^2}{256} \end{aligned}$$

ดังนั้นพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 4 เท่ากับ $\frac{\sqrt{3}a^2}{256}$ ตารางหน่วย

2. การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

2.1 การหาพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 1

การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากรูปที่กำหนดให้ $\square ABCD$ ความยาวของด้านยาวด้านละ a หน่วย

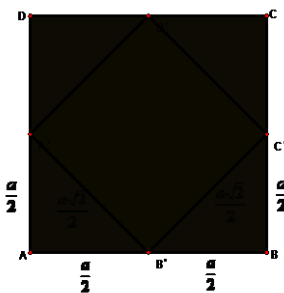

รูปภาพที่ 13 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 1 (A_1) = a^2 ตารางหน่วย

2.2 การหาพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 2

การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากรูปที่กำหนดให้ $\square A'B'C'D'$ ความยาวของด้านยาวด้านละ $\frac{a\sqrt{2}}{2}$ หน่วย

รูปภาพที่ 14 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน 2 รูป

จะได้พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส $A_2 = \left(\frac{a\sqrt{2}}{2}\right)^2 = \frac{2a^2}{4} = \frac{1}{2}a^2$

พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 2 (A_2) = $\frac{1}{2}a^2$ ตารางหน่วย

หาความยาวด้านของ $\square A'B'C'D'$

โดยใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัส

$$c^2 = \left(\frac{a}{2}\right)^2 + \left(\frac{a}{2}\right)^2$$

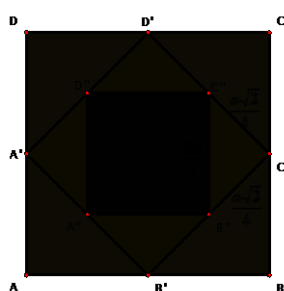
$$c^2 = \frac{a^2}{4} + \frac{a^2}{4} = \frac{2a^2}{4}$$

$$c = \sqrt{\frac{2a^2}{4}} = \frac{a\sqrt{2}}{2}$$

$$c = \frac{a\sqrt{2}}{2} \text{ หน่วย}$$

2.3 การหาพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 3

การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากรูปที่กำหนดให้ $\square A''B''C''D''$ ความยาวของด้านยาวด้านละ $\frac{2a}{4}$ หน่วย

หาความยาวด้านของ $\square A''B''C''D''$

โดยใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัส

$$c^2 = \left(\frac{a\sqrt{2}}{4}\right)^2 + \left(\frac{a\sqrt{2}}{4}\right)^2$$

$$c^2 = \frac{2a^2}{16} + \frac{2a^2}{16} = \frac{4a^2}{16}$$

$$c = \sqrt{\frac{4a^2}{16}} = \frac{2a}{4}$$

$$c = \frac{2a}{4} \text{ หน่วย}$$

รูปภาพที่ 15 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน 3 รูป

จะได้พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส $A_3 = \left(\frac{2a}{4}\right)^2 = \frac{4a^2}{16} = \frac{1}{4}a^2$

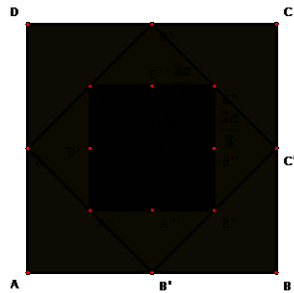
พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 3 (A_3) = $\frac{1}{4}a^2$ ตารางหน่วย

2.4 การหาพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 4

การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากรูปที่กำหนดให้ $\square A'''B'''C'''D'''$ ความยาวของด้านยาวด้านละ $\frac{a\sqrt{2}}{4}$ หน่วย

หาความยาวด้านของ $\square A'''B'''C'''D'''$

โดยใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัส

$$c^2 = \left(\frac{2a}{8}\right)^2 + \left(\frac{2a}{8}\right)^2$$

$$c^2 = \frac{4a^2}{64} + \frac{4a^2}{64} = \frac{8a^2}{64}$$

$$c = \sqrt{\frac{4 \cdot 2a^2}{64}} = \frac{2a\sqrt{2}}{8} = \frac{a\sqrt{2}}{4}$$

$$c = \frac{a\sqrt{2}}{4} \text{ หน่วย}$$

รูปภาพที่ 16 แสดงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน 4 รูป

จะได้พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส $A_4 = \left(\frac{a\sqrt{2}}{4}\right)^2 = \frac{2a^2}{16} = \frac{1}{8}a^2$

พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 4 (A_4) = $\frac{1}{8}a^2$ ตารางหน่วย

ส่วนที่ 2 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้

โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ

1. การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

พื้นที่ $\triangle ABC = 22.74 \text{ ซม.}^2$
 พื้นที่ $\triangle A'CB' = 5.69 \text{ ซม.}^2$
 พื้นที่ $\triangle B'A''C'' = 1.42 \text{ ซม.}^2$
 พื้นที่ $\triangle C''B'''A''' = 0.36 \text{ ซม.}^2$

(พื้นที่ $\triangle A'CB'$) = 0.25
 (พื้นที่ $\triangle ABC$)
 (พื้นที่ $\triangle B'A''C''$) = 0.25
 (พื้นที่ $\triangle A'CB'$)
 (พื้นที่ $\triangle C''B'''A'''$) = 0.25
 (พื้นที่ $\triangle B'A''C''$)

$AA' = 3.62 \text{ ซม.}$
 $CA' = 3.62 \text{ ซม.}$
 $CB' = 3.62 \text{ ซม.}$
 $A''A''' = 0.91 \text{ ซม.}$
 $A''B''' = 0.91 \text{ ซม.}$
 $A''C''' = 0.91 \text{ ซม.}$

รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า	พื้นที่ (ตร.ซม.)	อัตราส่วนร่วม	ความสัมพันธ์ของพื้นที่กับ อัตราส่วน	พจน์ทั่วไป
รูปที่ 1	22.74	-	-	A_1
รูปที่ 2	5.69	$\frac{5.69}{22.74} = 0.25$	$(22.74)(0.25) = 5.69$	$A_1(0.25)$
รูปที่ 3	1.42	$\frac{1.42}{5.69} = 0.25$	$(22.74)(0.25)^2 = 1.42$	$A_1(0.25)^2$
รูปที่ 4	0.36	$\frac{0.36}{1.42} = 0.25$	$(22.74)(0.25)^3 = 0.36$	$A_1(0.25)^3$
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
รูปที่ n	f(n)	$\frac{f(n)}{f(n-1)} = 0.25$	$(22.74)(0.25)^{n-1} = f(n)$	$A_1(0.25)^{n-1}$
ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ n = $A_1(0.25)^{n-1}$				

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

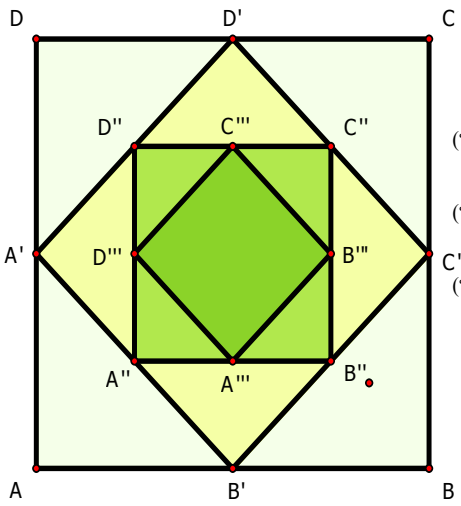
จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้ เป็น $A_1, A_1(0.25), A_1(0.25)^2, A_1(0.25)^3, \dots, A_1(0.25)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมี อัตราส่วนร่วม $(r) = 0.25$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ $A_n = A_1(0.25)^{n-1}$ หรือ

$$A_n = A_1 \left(\frac{1}{4} \right)^{n-1}$$

2. การหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส	พื้นที่ (ตร.ชม.)	อัตราส่วนร่วม	ความสัมพันธ์ของพื้นที่กับอัตราส่วน	พจน์ทั่วไป
รูปที่ 1	39.09	-	-	A_1
รูปที่ 2	19.52	$\frac{19.52}{39.09} = 0.50$	$(39.09)(0.50) = 19.52$	$A_1(0.50)$
รูปที่ 3	9.76	$\frac{9.76}{19.52} = 0.50$	$(39.09)(0.50)^2 = 9.76$	$A_1(0.50)^2$
รูปที่ 4	4.88	$\frac{4.88}{9.76} = 0.50$	$(39.09)(0.50)^3 = 4.88$	$A_1(0.50)^3$

$A = 2.00$
 1
 $A = 0.50$
 พื้นที่ DCBA = 39.03 ชม.²
 พื้นที่ A'D'C'B' = 19.52 ชม.²
 พื้นที่ A''D''C''B'' = 9.76 ชม.²
 พื้นที่ D'''C'''B'''A''' = 4.88 ชม.²
 (พื้นที่ A'D'C'B')
 (พื้นที่ DCBA) = 0.50
 (พื้นที่ A''D''C''B'') = 0.50
 (พื้นที่ A'D'C'B') = 0.50
 (พื้นที่ D'''C'''B'''A''') = 0.50
 (พื้นที่ A''D''C''B'') = 0.50

(พื้นที่ DCBA) · (พื้นที่ A'D'C'B') = 19.52 ชม.²
 (พื้นที่ DCBA)
 (พื้นที่ A''D''C''B'')² = 9.76 ชม.²
 (พื้นที่ A'D'C'B')
 (พื้นที่ D'''C'''B'''A''')³ = 4.88 ชม.²
 (พื้นที่ DCBA) · (พื้นที่ A''D''C''B'')

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยใช้โปรแกรม GSP

รูปที่ n	f(n)	$\frac{f(n)}{f(n-1)} = 0.50$	$(39.09)(0.50)^{n-1} = f(n)$	$A_1(0.50)^{n-1}$
ดังนั้น พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ n = $A_1(0.50)^{n-1}$				

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1(0.50), A_1(0.50)^2, A_1(0.50)^3, \dots, A_1(0.50)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = 0.50$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ $A_n = A_1(0.50)^{n-1}$ หรือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$

ส่วนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

1. ความสัมพันธ์ของพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่ากับลำดับเรขาคณิต

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่าโดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์

รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า	พื้นที่ (ตร.หน่วย)	อัตราส่วนร่วม	ความสัมพันธ์ของพื้นที่กับอัตราส่วน	พจน์ทั่วไป
รูปที่ 1	$\frac{\sqrt{3}a^2}{4}$	-	-	A_1
รูปที่ 2	$\frac{\sqrt{3}a^2}{16}$	$\frac{\sqrt{3}a^2}{16} \cdot \frac{4}{\sqrt{3}a^2} = \frac{1}{4}$	$\left(\frac{\sqrt{3}a^2}{4}\right)\left(\frac{1}{4}\right) = \frac{\sqrt{3}a^2}{16}$	$A_1\left(\frac{1}{4}\right)^2$
รูปที่ 3	$\frac{\sqrt{3}a^2}{64}$	$\frac{\sqrt{3}a^2}{64} \cdot \frac{16}{\sqrt{3}a^2} = \frac{1}{4}$	$\left(\frac{\sqrt{3}a^2}{4}\right)\left(\frac{1}{4}\right)^2 = \frac{\sqrt{3}a^2}{64}$	$A_1\left(\frac{1}{4}\right)^3$
รูปที่ 4	$\frac{\sqrt{3}a^2}{256}$	$\frac{\sqrt{3}a^2}{256} \cdot \frac{64}{\sqrt{3}a^2} = \frac{1}{4}$	$\left(\frac{\sqrt{3}a^2}{4}\right)\left(\frac{1}{4}\right)^3 = \frac{\sqrt{3}a^2}{256}$	$A_1\left(\frac{1}{4}\right)^4$
รูปที่ n	f(n)	$\frac{f(n)}{f(n-1)} = \frac{1}{4}$	$\left(\frac{\sqrt{3}a^2}{4}\right)\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1} = f(n)$	$A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$
ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ n = $A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$				

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1\left(\frac{1}{4}\right), A_1\left(\frac{1}{4}\right)^2, A_1\left(\frac{1}{4}\right)^3, \dots, A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = \frac{1}{4}$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$

1. ความสัมพันธ์ของพื้นที่สี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส	พื้นที่	อัตราส่วนร่วม	ความสัมพันธ์ของพื้นที่	พจน์ทั่วไป
----------------------	---------	---------------	------------------------	------------

	(ตร.หน่วย)		กับอัตราส่วน	
รูปที่ 1	a^2	-	-	A_1
รูปที่ 2	$\frac{1}{2}a^2$	$\frac{1}{2}a^2 \cdot \frac{1}{a^2} = \frac{1}{2}$	$(a^2)\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{1}{2}a^2$	$A_1\left(\frac{1}{2}\right)$
รูปที่ 3	$\frac{1}{4}a^2$	$\frac{1}{4}a^2 \cdot \frac{2}{a^2} = \frac{1}{2}$	$(a^2)\left(\frac{1}{2}\right)^2 = \frac{1}{4}a^2$	$A_1\left(\frac{1}{2}\right)^2$
รูปที่ 4	$\frac{1}{8}a^2$	$\frac{1}{8}a^2 \cdot \frac{4}{a^2} = \frac{1}{2}$	$(a^2)\left(\frac{1}{2}\right)^3 = \frac{1}{8}a^2$	$A_1\left(\frac{1}{2}\right)^3$
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
.	.	.	.	.
รูปที่ n	f(n)	$\frac{f(n)}{f(n-1)} = \frac{1}{2}$	$(a^2)\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1} = f(n)$	$A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$

ดังนั้น พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ n = $A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1\left(\frac{1}{2}\right), A_1\left(\frac{1}{2}\right)^2, A_1\left(\frac{1}{2}\right)^3, \dots, A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = \frac{1}{2}$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. ความเป็นมาของโครงการ

คณะผู้จัดทำโครงการคณิตศาสตร์ได้ศึกษาเรื่องการหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต ทำให้สนใจปัญหาเกี่ยวกับการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมด้านเท่าหรือรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่เกิดจากย่อรูปต้นแบบโดยย่อด้านของรูปลงไปเรื่อยๆ ในอัตราส่วน 1:2 คณะผู้จัดทำได้ใช้แนวคิดในการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ที่เกิดขึ้นและได้ใช้

โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ช่วยในการสำรวจ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นและเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่ รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้ โดยอาศัยความรู้เรื่องลำดับเรขาคณิตเข้ามาประยุกต์ใช้ ทำให้การหาพื้นที่รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดให้ง่ายขึ้น สะดวกในการนำไปใช้ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

2. เพื่อศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้

โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

3. เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์

3.1 การหาพื้นที่ของรูปเรขาคณิต

3.2 ลำดับเรขาคณิต (Geometric Sequence)

3.3 การหาพื้นที่โดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

4. สมมติฐาน

เมื่อศึกษาแล้วสามารถหาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตและสามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

5. ขอบเขตการศึกษา

5.1 ศึกษาการหาพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

5.2 ศึกษาการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้

โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ

5.3 ศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิต

5.3 สถานที่ศึกษา โรงเรียนรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา วันที่ 20 มิถุนายน 2555 - 31 สิงหาคม 2555

6. วิธีการดำเนินงาน

6.2 รวบรวมจำนวนสมาชิก 3 คน เพื่อจัดตั้งกลุ่มโครงการคณิตศาสตร์ และประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำโครงการ ระหว่างคณะผู้จัดทำโครงการกับครูที่ปรึกษา

6.2 วางแผนการดำเนินงานและกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

6.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเรื่องพื้นที่ของรูปเรขาคณิต ลำดับเรขาคณิต โปรแกรม

The Geometer's Sketchpad ตลอดจนเนื้อหาอื่น ๆ เกี่ยวกับการทำโครงการ

6.4 จัดทำเค้าโครงโครงการและนำเสนอครูที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอคำแนะนำและรับฟังข้อเสนอแนะ

6.5 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตและสามารถสรุปเป็นสูตรการหาพื้นที่สามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

6.6 สรุปผลการดำเนินงาน ประชุมอภิปรายปัญหาต่างๆ และให้ข้อเสนอแนะ

6.7 จัดทำรายงานและแผนผังโครงการคณิตศาสตร์

6.8 นำเสนอโครงการคณิตศาสตร์

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกับลำดับเรขาคณิตโดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์และการสำรวจโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad

7.2 ทำให้สามารถสรุปสูตรการหาพื้นที่รูปที่ n จากรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้ได้

7.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

7.4 เพื่อฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

8. อภิปรายผล

จากผลการดำเนินงานพบว่า การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จะเห็นว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่

รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1\left(\frac{1}{4}\right), A_1\left(\frac{1}{4}\right)^2, A_1\left(\frac{1}{4}\right)^3, \dots, A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = \frac{1}{4}$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n

คือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$ และ ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1\left(\frac{1}{2}\right), A_1\left(\frac{1}{2}\right)^2, A_1\left(\frac{1}{2}\right)^3, \dots, A_1\left(\frac{1}{2}\right)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = \frac{1}{2}$

ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$

จากการหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ พบว่า ความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1(0.25), A_1(0.25)^2, A_1(0.25)^3, \dots, A_1(0.25)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = 0.25$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ n คือ

$A_n = A_1(0.25)^{n-1}$ หรือ $A_n = A_1\left(\frac{1}{4}\right)^{n-1}$ และความสัมพันธ์ของพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ 1, 2, 3, ..., n เขียนได้เป็น $A_1, A_1(0.50), A_1(0.50)^2, A_1(0.50)^3, \dots, A_1(0.50)^{n-1}$ ซึ่งอยู่ในรูปของลำดับเรขาคณิต

โดยมีอัตราส่วนร่วม $(r) = 0.50$ ดังนั้น พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ n คือ $A_n = A_1(0.50)^{n-1}$ หรือ

$$A_n = A_1 \left(\frac{1}{2} \right)^{n-1}$$

9. สรุปผลการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การหาพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจากรูปที่กำหนดโดยใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจ พบว่าพื้นที่

ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า รูปที่ n คือ $A_n = A_1 \left(\frac{1}{4} \right)^{n-1}$

เมื่อ A_1 คือพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่ารูปที่ 1

และพื้นที่ของสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปที่ n คือ $A_n = A_1 \left(\frac{1}{2} \right)^{n-1}$

เมื่อ A_1 คือพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปที่ 1

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องอื่นๆ เช่น การหาพื้นที่ของรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่า หกเหลี่ยมด้านเท่า เจ็ดเหลี่ยมด้านเท่า เป็นต้น แล้วสรุปเป็นสูตรในการหาพื้นที่

10.2 ควรมีการใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ในการสำรวจหาพื้นที่ของรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่า หกเหลี่ยมด้านเท่า เจ็ดเหลี่ยมด้านเท่า เป็นต้น แล้วสรุปหาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

10.3 ควรมีการเผยแพร่เรื่องการใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad ให้กับผู้ที่สนใจเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

10.4 ควรมีการนำโจทย์เกี่ยวกับเรื่องพื้นที่และลำดับเรขาคณิต มาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป